

ПРЕПОДАВАНЕТО НА ИСПАНСКИ ЕЗИК В БЪЛГАРИЯ – ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Глория Киклер, Явор Георгиев

СУ „Св. Климент Охридски“, gqucik74@hotmail.com

AUBG, Американски Университет в България, Благоевград 2700, ygeorguiev@aubg.bg

РЕЗЮМЕ: Настоящата конференция предлага общ поглед върху основните проблеми в обучението по испански език в България, произтичащи както от прякото действие на преподавателя, така и от нормативната образователна система. Тези основни положения трябва да бъдат преразгледани с цел предлагането на съвременно и висококачествено образование.

TEACHING SPANISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN BULGARIA – BASIC QUESTIONS

Gloria Quicler, Yavor Georgiev

Sofia University "St. Kliment Ohridski", gqucik74@hotmail.com

AUBG, American University in Bulgaria, Blagoevgrad 2700, ygeorguiev@aubg.bg

ABSTRACT: This conference offers a general view of the basic problems in the process of teaching and learning Spanish as a foreign language in Bulgaria. These problems are caused either by the action of the instructor (professor) or by the existing educational system, are subject of discussion and are a call for a change in order to provide a modern and high quality education.

1. Въведение

Често пъти българският преподавател по чужд език предпочита да следва структурната или граматико-преводната методика, характерна за теоретичните възгледи от по-ранен етап на чуждоезиковото обучение, т.е. Испанският език се разглежда като система, която може да бъде преведена дума по дума и всички нейни части имат свое съответствие в българския. Естествено, че този тип методика куца, най-вече що се отнася до владението на комуникативни стратегии.

Езикът се равнопоставя на математически перфектна система, без изключения и се набляга само върху изучаването на структурата му, без практическа цел, което от своя страна води до загуба на мотивация и чувство за провал в обучаваните. За щастие, провалът не е пълен, тъй като системата на оценяване не го позволява, но тя пък противоречи на броя на обучавашите се, успяващи реално да овладяват езикови стратегии, който не надвишава една четвърт от завършващите.

2. Проблеми в учебния процес

Бихме желали да анализираме следните моменти:

- 2.1. Дикотомия между комуникация и граматика.
- 2.2. Грешно възприятие на комуникативната методология
- 2.3. Прекалена употреба на общия език - българския
- 2.4. Недостатъчна подготовка на преподавателя

2.5. Имидж на преподавателя

2.6. Поправянето на грешки

2.7. Употребата на учебници и материали, в повечето случаи остарели и неадекватни

Допуска се една груба грешка, не само в средното и висшето образование в България, но и в много други страни, в които преподавателите следват структурализма, като същевременно се опитват да създадат усещане за модерност, за нови времена, в съответствие с политическите, икономическите и социални промени.

С появата на новите комуникативни течения, които също анализират структурата на граматиката, но и поставят акцент върху важността на езика, като средство, с което можем да изразяваме чувства и реалности, идва и интереса към практиката на изказа в час - един забравен от години аспект, поради вниманието, отделяно на писането. Оттук произлиза и най-често срещаната грешка измежду преподавателите "нео-структуралисти" (онези, които си дават сметка, че следвайки структурния подход, учениците им всъщност не достигат целта, а именно да общуват свободно на испански) - превръщането на едно цяло, каквото са комуникацията и граматиката в две отделни и независими части. Основните причини, които се изтъкват с цел да обяснят липсата на овладени комуникативни стратегии от страна на обучаваните, са отсъствието на „практика“ с носители на езика, това, че учениците не са както преди и вече нямат интерес, нито мотивация, трудността да бъдат намерени подходящи за учебната програма материали. Лексиката, синтаксиса,

морфологията и т.н. са части от едно цяло, каквото е езикът и са също така взаимно свързани части от лингвистичната система, т.е. невъзможен контрол над една от тях без да са овладени останалите. Граматиката не е част от езика, а езика вътре в него, за разлика от обясненията за структурата му, които се опитваме да даваме, разглеждайки отвън езиковата система. Поради това, абсурден е всеки порив часа да бъде разделен на граматична и устна част. Нима когато говорим, не използваме граматика? Напротив, освен граматичните правила, включваме в действие всички овладени стратегии, за да поддържаме диалога. Например, когато обучаващия се произнесе изречението ¿Abres la ventana? (Ще отвориш ли прозореца?), не само показва правилна селекция на определена лексика, но и способността да формулира въпроси, това, че владее глаголното лице, съгласува члена с рода на съществителното, а в социо-лингвистичен план умее да формулира молба, тъй като не използва Императив. Следователно, показва владенето на формите на Индикатив сег. вр. на даден глагол и на повече граматика, отколкото при разкриването на скоби в безконтекстни упражнения.

2.2. Грешно възприятие на комуникативната методология

Грешната представа, че комуникативния подход служи единствено за практикуване на говоренето, е също така разпространена сред преподавателите. Непрестанно сме свидетели на фрази като „С този подход не може да се обясни всичко“ или „Това е добре за някои комуникативни аспекти, но най-добре е граматиката да се обяснява по традиционния начин“. Комуникативният подход е нещо повече от метод - това е един начин да се разбере процеса на обучение и естествено, обхваща всички явления, произтичащи в езика, като цяло и по отделно.

2.3. Прекалена употреба на общия език - българския

Друг основен проблем на преподаването е солидната употреба на български език от страна на преподавателя в час по испански, което лишава обучаваните от лингвистичното съдържание, необходимо за тяхното комуникативно развитие.

В повечето случаи българският език се използва за обяснение на металингвистични възприятия, неподходящо наречени граматика, поради две причини:

- тъй като обучаващите се още не могат да разберат обяснението им на испански език
- преподавателя не притежава достатъчни знания, за да ги предаде на езика цел.

В първия случай, преподавателят би трябвало да направи реална оценка дали подобно граматично обяснение е крайно наложително, за да бъде покрит комуникативния норматив, т.е. дали дейността може да се доведе до успешен финал, да бъде разбрана от ученика/студента, въпреки че не познава лингвистичната

терминология. Например, за да се представи и да каже *Me llamo Krasimir* (Казвам се Красимир) трябва да знае предварително всички лични местоимения, че глаголното време е сегашно, че съществуват възвратни глаголи в испанския език. Проблемът става тотално неконтролируем, ако обучаващите се не познават терминологията в собствения си език, ако не знаят как точно функционира той, поради което са неспособни да намерят допирна точка между българския и испанския език. Нереална е представата, че обучаваните владеят лингвистичната терминология, тъй като още в прогимназията показват ограничени и дори никакви познания относно вътрешното функциониране на българския език. Например, безпредметно е обяснението на условните изречения в испанския език, при положение, че учениците/студентите не познават структурата в родния си език, с която изразяват условие.

2.4. Недостатъчна подготовка на преподавателя

При обстоен анализ на ситуацията достигаме до извода, че това е основният проблем на обучението по испански език в България. Липсата на мотивация, породена от икономическото състояние, в което се намира българското образование като цяло. Като прибавим факта, че не малка част от преподавателския екип не изпъква с достатъчно познания по чуждия език или тези, които притежава, са погрешни, допълнително усложняват процеса на възприемане на испанския език и култура.

2.5. Имиджът на преподавателя

Отсъствието на комуникация в час е проблем и част от него е представата за себе си, която българския преподавател е задължен да дава, т.е. какви трябва да са отношенията му с обучаваните. Въпросът не се свежда само до обносните, до избора между Ти и Вие, а стига много подалече. Вместо да се представя като човек, близко стоящ до аудиторията, който е заинтересован от създаването на климат за общуване, се облъскваме с точно обратното – дистанцираност, която насажда усещането, че обучавания не знае нищо, а преподавателя и единствения извор на вярна информация. Това несъмнено води до снижаване нивото на стимул, афектир а самообучението, което, разбира се, въобще не е на почит. Ученикът/студента се разубеждава, става зависим, не се осмелява да напредне и да придобие нови знания.

2.6. Поправянето на грешки

Начинът, по който се действа спрямо допускането на неправилности от граматично естество винаги са се разглеждали от наказателна перспектива. Отговорността се прехвърля като горещ картоф между преподавателите и хората от инспектората – според първите, вината е на учениците, които не са посещавали часа и не са учили извън него, а според контролните органи към Министерство на Образованието на Република България,

проблема идва от преподавателите, които не са обяснили ясно граматиката. Всичко това онагледява епичната битка за ликвидиране на неправилностите. Съвременните методически виждания застъпват тезата, че грешките, не са обект на санкциониране, а по-скоро ни помагат да опознаем междуезиковото състояние, в което се намират обучаващите се и ни дават отговор на това, как можем да им помогнем в процеса на усвояване на езика. Грубото поправяне води само до обезкуражаване и възпрепятства по-нататъшното развитие. Говорещият се чувства крайно обиден и в найдобрия случай би замълчал, без желание да продължи. Ето това се случва десетки пъти всеки ден, а очакванията за отворени действия и комуникация остават напразни.

2.7. Употребата на неадекватни материали

Все още е голям броят на учебните заведения с преподаване на испански език, използващи материали, които по своя методика и теми са демодне, макар и да не са хронологически стари. Бихме ги определили като граматични сборници собствено производство, отколкото като учебни системи. Въпреки опитите на Министерството на Образованието на Република

България да убеди преподавателите в неадекватността на този тип „помагала“, те често влизат в употреба, по икономически причини или поради неосведомеността на преподавателския колектив за съществуването на други учебни системи. За щастие, в езиковите гимназии преподавателите носители на езика използват и се опитват да въведат такива, в съответствие с комуникативно ориентираното преподаване и обучение.

Някои от проблемите, които представят неадекватните учебни материали са:

- не работят с реални езикови модели
- представят езика като точно математическо уравнение, с малко на брой изключения и с прилики с българския, в повечето случаи, изкуствено създадени

Примерите са многобройно, затова прилагаме найхарактерните:

Лексикални грешки

Carmen	- ¡Hola! Tú eres Pavel, ¿verdad?
Pavel	- Sí, soy Pavel. Mucho gusto. ¿Y tú?
Carmen	- Soy Carmen. ¿Eres alumno?

Препоръчва се от Редакционната колегия на Секция „Хуманитарни и стопански науки“

Pavel	- Sí, soy alumno del grado preparatorio en el Liceo de Español. ¿Y tú? ¿Eres alumna también?
-------	--

Carmen	- No, no soy alumna, soy estudiante de ingeniería.
--------	--

Грешки с наречията

Secretaria	- Dígame.
Todorov	- Buenas tardes, señorita. ¿Está allí el señor Dimitrov?
Secretaria	- No, señor, no está aquí en este momento.

Предлози

Kristina	- ¿Tienes reloj de pulsera, Mariana?
Mariana	- Sí, pero no anda bien. Se adelanta mucho.
Kristina	- ¿Qué hora tienes?
Mariana	- Son las dos y cuarto, pero está adelantado con cinco minutos.

Mis abuelos viven en el barrio Mladost. Junto con ellos vive la familia de mi tío Nikolay, el hermano de mamá.

Esta noche vamos a su casa porque abuela tiene cumpleaños. Parece mentira que esa mujer tan enérgica cumple hoy 65 años ...

Abuelo es un hombre muy simpático.

Някои от диалозите са абсурдни, невъзможни, макар и да са граматически правилни:

Mamá	- Niñas, ¿con qué agua os laváis?
Ana	- Nos lavamos con agua templada, mamá.
Mamá	- Vuestro padre se lava siempre con agua fría.
Eli	- Pero se afeita con agua caliente.

(Примерите са извадени от Español curso preparatorio I, изд. Просвета)

Заклучение

Считаме, че резултатите от процеса на преподаване и обучение по испански език могат значително да се подобрят, ако всеки преподавател се опита да обмисли изтъкнатите до момента точки предприеме находчиви мерки за развитието на преподавателската си дейност.